

Верховний
Суд

Особливості вирішення спорів з питань здійснення парламентського контролю Уповноваженим ВРУ з прав людини: судова практика

Олеся Радишевська

05 листопада 2021 року

Кожен має право звертатися за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Ст. 55 Конституції України

Парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина та захист прав кожного на території України і в межах її юрисдикції на постійній основі здійснює Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, який у своїй діяльності керується Конституцією України, законами України, чинними міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Ст. 101 Конституції України

Ст. 1 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»

Здійснення парламентського контролю - це право Верховної Ради України, що реалізується нею безпосередньо чи опосередковано через визначені Конституцією України державні органи (зокрема й Уповноваженого ВРУ з прав людини).

Висновок Конституційного Суду України у справі за зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності проекту Закону України "Про внесення змін до Конституції України (статей 84, 85, 89, 92, 93, 94, 106, 147, 150, 151 та пункту 6 розділу XV Конституції України)" вимогам статей 157 і 158 Конституції України (справа про внесення змін до статей 84, 85 та інших Конституції України) від 14 березня 2001 року [№ 1-В/2001](#)

Конституційний Суд України звертає увагу на те, що контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина та контроль за додержанням Конституції України та законів не є тотожними поняттями.

Висновок Конституційного Суду України (Велика палата) у справі за конституційним зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до статей 85 та 101 Конституції України (щодо уповноважених Верховної Ради України) (реєстр. № 1016) вимогам статей 157 і 158 Конституції України від 20 листопада 2019 року [№ 6-В/2019](#)

НАЦІОНАЛЬНА НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА

- Конституція України
- Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»
- Закон України «Про звернення громадян»
- Порядок здійснення провадження Уповноваженого ВРУ з прав людини, затверджений наказом Уповноваженого ВРУ з прав людини від 12 серпня 2013 року №18/02-13
- практика Європейського суду з прав людини (зокрема справа Леандер проти Швеції (Leander v Sweden))⁰

МІЖНАРОДНІ ПРАВОВІ СТАНДАРТИ

- Рекомендація Rec (97) 14 Комітету Міністрів державам-членам “Про створення незалежних національних інститутів сприяння та захисту прав людини”;
- Рекомендація CM/Rec (2019)6 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам «Про розвиток інституту Омбудсмена»
- Рекомендації Rec (85) 13 Комітету Міністрів Ради Європи «Щодо інституту Омбудсмена”
- Резолюція (85) 8 «Про співпрацю між Омбудсманом країн-членів і між ними та Радою Європи»;
- Рекомендація CM/Rec (2018) 11 Комітету Міністрів державам-членам “Щодо необхідності посилення захисту та сприяння простору для громадянського суспільства в Європі”;
- Резолюція Парламентської Асамблеї Ради Європи 1959 (2013) «Зміцнення інституту омбудсмена в Європі»;
- Рішення Конгресу місцевих та регіональних влад Ради Європи 327 (2011) «Про офіс омбудсмена та місцеві і регіональні органи влади»;
- Принципи захисту та просування інституту омбудсмана («Венеціанські принципи»), (Венеція, 15-16 березня 2019 року);
- Загальна політична рекомендація ЄКРН № 2 (переглянута) щодо органів за рівні права для боротьби з расизмом та нетерпимістю на національному рівні, прийнята 7 грудня 2017 року;
- Резолюція Генеральної Асамблеї ООН 48/134 від 20.12.1993 про національні інститути для просування захисту прав людини («Паризькі принципи»);
- Резолюції Генеральної Асамблеї ООН 65/207 від 21 грудня 2010 року, 67/163 від 20 грудня 2012 року, 69/168 від 18 грудня 2014 року, 71/200 від 19 грудня 2016 року та 72/186 від 19 грудня 2017 року про роль омбудсмена, посередника та інших національних правозахисних інституцій в просуванні та захисті прав людини

СУДОВА ПРАКТИКА 2020-2021

I інстанція: Окружний адміністративний суд міста Києва

12 справ про оскарження рішень, дій та бездіяльності Уповноваженого, його представників чи Секретаріату (виключна підсудність 27 КАСУ):

3 -- щодо порушення строків розгляду звернень осіб, визначених Законом України «Про звернення громадян»;

3 -- про визнання протиправною бездіяльності Уповноваженого з розгляду звернення, неналежного розгляду чи ненадання відповіді по суті;

2 -- з позовними вимогами про визнання неправомірною бездіяльності Уповноваженого щодо вжиття належних заходів реагування на порушення прав позивачів під час розгляду звернень про притягнення до відповідальності посадових осіб;

4 -- про неналежний розгляд звернень щодо порушення посадовими особами вимог Закону України «Про доступ до публічної інформації» та відмову в наданні запитуваної інформації

СУДОВА ПРАКТИКА 2020-2021

II інстанція: апеляційні адміністративні суди

44 справи відповідної категорії:

15 --- про порушення Уповноваженим вимог Закону України «Про звернення громадян» щодо розгляду звернення позивача та надання відповіді із перевищенням законодавчо обумовлених строків.

11 --- про зобов'язання відповідача належним чином розглянути заяву, зокрема, забезпечити право бути присутнім під час розгляду звернення;

13 --- щодо неправомірної бездіяльності Уповноваженого щодо не притягнення до відповідальності посадових осіб та не складення протоколів про адміністративне правопорушення на підставі статті 212-3 КУпАП;

2 --- про неналежний розгляд звернень щодо порушення посадовими особами вимог Закону України «Про доступ до публічної інформації» та відмову в наданні запитуваної інформації;

3 --- щодо оскарження актів Уповноваженого, зокрема подання, висновку та листа.

СУДОВА ПРАКТИКА 2020-2021

III інстанція: Касаційний адміністративний суд у складі Верховного Суду

10 справ (ст.12 КАСУ – справи незначної складності – оскарження бездіяльності суб'єкта владних повноважень або розпорядника інформації щодо розгляду звернення або запиту на інформацію):

2 -- щодо порушення Уповноваженим строків розгляду звернення, визначених законодавством;

2 -- про визнання неправомірними дій відповідача в частині неналежного розгляду звернення/скарги;

1 -- про зобов'язання відповідача скласти протокол про адміністративне правопорушення, передбачене статтею 212-3 КУпАП (Порушення права на інформацію та права на звернення);

2 -- про визнання протиправною бездіяльності Уповноваженого ВРУ щодо захисту (поновлення) порушених прав осіб; зобов'язання скласти та направити до відповідальних осіб акти реагування;

1 -- щодо забезпечення права особи на доступ до публічної інформації;

2 -- щодо оскарження актів Уповноваженого ВРУ, а саме: подання та листа.

ВИСНОВОК: ОСКАРЖЕННЯ СТРОКІВ У МЕЖАХ РІЗНИХ ПРОВАДЖЕНЬ

1. ЗАЯВНОГО провадження (щодо строків розгляду звернення, дій в частині неналежного розгляду звернення/скарги тощо)

Загальний строк розгляду звернень громадян – 1 місяць, спеціальні – невідкладно, 15 днів, 45 днів.

Ст. 20 Закону України «Про звернення громадян»

2. КОНТРОЛЬНО-НАГЛЯДОВОГО провадження (щодо заходів та актів реагування: складання протоколів про адміністративне правопорушення, зобов'язання направити акти реагування тощо).

Подання Уповноваженого – це акт, який вноситься до органів публічної влади, їхнім посадовим та службовим особам для вжиття відповідних заходів у місячний строк щодо усунення виявлених порушень прав і свобод людини.

Ст. 15 Закону України “Про Уповноваженого ВРУ з прав людини”

Під час провадження кожна дія або рішення повинні бути виконанні або прийняті в розумні строки.

П.1.4. Порядку здійснення провадження Уповноваженого ВРУ з прав людини

Верховний
Суд

Дякую за увагу!